

EGY KÖZÉPKORI MAGYAR PLÉBÁNOS KÖNYVTÁRA.

Ipolyi Arnold besztercebányai püspök által egyházmegyéjének ez évre kiadott történeti névkönyve, minden irányban új és gazdag anyagot szolgáltat a magyar történelemnek. Követésre méltó példát állított fel, mikép kell az e téren dúsan mutatkozó hazai történetemlékeket értékesíteni és összeállítani. A mily gazdag magyar egyház történeti és műtörténeti adatokban, példányszerűn tárgyalva minden templom és plébánia mellett a felőle szóló adatokat, oly érdekes és meglepő eredményeket szolgáltat a helytörténetnek is.

E mellett részünkre is, a magyar könyvészet számára, több érdekes adatot hoz napfényre.

Itt közöljük a körmöczbányai plébánia könyvtára XIV—XV. századi latin codexének sorát.

Megjegyezzük hogy azokat ott csak futólag ismerteti; szándéka lévén tüzetesebb átvizsgálás után e codexeket teljes bibliographiai apparatussal tárgyalni, adalékul a középkori magyar plébániai könyvtárak és könyvkészletek ismeretére.

Mert ezek között mint Ipolyi a rövid ismertetésben mondja, mindaz feltalálható, a mi egy XIV—XV. századi lelkésznek könyvszükségletét képezhetette.

A szentirási teljes és részletes szövegek codexének több példánya mellett, a szentatyáknak, egyháztanítóknak s egyháziróknak egyes nevezetesebb munkái: mint Sz. Ágoston, Jeromos, Athanas, Ambrus sat. Aquinói Tamás, Petrus Lombardus, Albertus Magnus, Anselm, Orosius, Hugo a S. Victore, Nicolaus de Lira, Gerson, Vilhelmus Parisiensis, Haselbach sat.; különösen szentirási szövegmagyarázatok, evangéliumi szakaszok, tanítások, homiliák, postillák, egyházi beszédek; hittani, dogmatikai és erkölestani munkák, aske-tai iratok, casuisták, sententiarusok, a summák, glossák, egyházjog-tani értekezések, zsinati kánonok, passionálék, legendariusok, sőt még az úgynevezett phisiologusok, bestiariusok (így nevezettek t. i. az állatok természeti vagy mesés tulajdonságait jelvies, mysticus vagy allegoricus értelemmel magyarázó s egyaránt az egyházművészet képleteiben, valamint az egyházi beszédekben használt hasonlati képek leírásai.) Végre pápai bullák, liturgusok- és rubricistáknak az isteni tiszteletről, a szertatásokról és szentségek kiszolgáltatásáról szóló iratai; ehhez a szent énekek, zsolyosmák magyarázatai, s a használt imák szövegei s ezeknek értelmezése. Szóval egy akkori

valóságos corpus theologiae, a mint ezt egy plébános vagy egyházi férfiú szükségelte.

Kiváló érdekű ezek között az egyházi codex, mely a székely kereset s ügymenet szabályai, valamint a házassági jogról szóló részletei mellett az 1450-ben Szécsi Dénes érsek alatt tartott esztergomi zsinat kánonait tartalmazza, mint ezek már Bornemisza nyitrai püspök által 1560 s ujabban Péterffy, Battyány és Dankó által kiadattak. Utána még a cseh-huszita ügyekre vonatkozó római és magyar tárgyalásokról szóló okmányok.

Legérdekesebb e mellett, hogy e XIV—XV. századi könyveknek beírásaikból nemcsak egykoru magyar tulajdonosaik neveit megtudjuk, hanem egy-kettőben azok hazai leiróival is, másolóikkal sőt nevezetesen szerzőikkel is megismerkedünk. Mert kétségtelenül ilyeneknek, részben birtokosoknak és szerzőknek mutatkoznak bennök, nem csak a beírott Ágoston, a pozsonyi Arcuensis Kristóf, Krumpachi Lőrincz mester, a pozsonyi Penekler Mihály baccalaureus, az olmüeczi származású Szaniszló és boroszlói Miklós neveik (qui te scribebat nomen Nicolaus habebat, mondja egy colophon, míg a többi bejegyzés teljes nevét említi s egy másik codex: per manus Nicolai de Vratislavia. Az utóbbi kettő körmöczi plébános s altarista volt a XV. században.) De különösen is megjegyzi még egyiknek szövege, hogy Vilhelmus cancellarius Parisiensis (t. i. egyetemi) híres munkáját s egyházi beszédeit Benedek Turócz-szent-mártoni plébános írta le, s bevégezte 1441-ben. Mellette boritékon 1443—1445—1453 évekről meteorologiai észleleteit is feljegyezte. Kétségtelen magyar hittani írónak és szerzőnek mutatkozik azonban egy másik codex írója, ki munkáját — egy tractatus de poenitentia — egyenesen János trencseni plébános számára írta, ki őt erre felkérte, mint előszavában mondja.

Ezek az első tekintetre felismerhető eredmények, melyeket Ipolyi idézett művében felemlít. Adjuk a következőkben a codexek általa közzétett sorának leírását:

I.

Explicatio cantici cantieorum Salamonis Prophetarum Sapientissimi.

XIV. századi kis folio alakú, több kéz által, góth cursiv minusculákkal írt papircodex, mely egy kötetben több kéziratot fog-

lal magában. Az első: Salamon Énekek Enekének magyarázata tartalmazza s 1385-ben íratott; a másik „Horosius mondásait“, a zsoltárokat, Moyzes, a három ifjú és Szűz Mária énekét (cantica), valamint Sz. Ambrus hymnusát és az Athanasius-féle symbolumot foglalja magában. Ezek után az első kéziratól eltérő irással a másoló jegyzete következik: „Finitus est sub a D. 1388 in vigilia ascensionis“, melyből a codex íratási idejére tájékozást nyerünk; végre a harmadik és utolsó kézirat a következő czímet viseli: „Postilla Nicolai de Lyra ab a. 1389.“ — (Lásd: Ipolyi A. a pozsonyi kápt. XIV. századi könyvt. Uj magy. muz. VI. 167.) Kötése jó.

[Mostani Signaturája: Nr. 1.]

II.

Scriptura Sacra Veteris Foederis.

XV-ik századbéli egész ívretű papircodex, ujjóth jellegű irással, év nélkül.

Tartalmazza az ó szövetségi könyveket a Genezistől kezdve egész Paralipomenig. A boríték külső tábláján olvasható következő felirásból: „D (ominus) Augustinus leg av. (igy) ad ecclesiam beat. M. Virg. de Cremnicz“ megtudjuk, hogy a codexet bizonyos Ágoston a körmöczi egyháznak szentelte. Csinos kötés.

[Mostani Signaturája: Nr. XVII.]

III.

Sacra Scriptura Veteris Foederis.

Papircodex XV-ik századból, egész ívretű, részben csonka év nélkül. A góth betűkkel írott s Initialisokkal ékeskedő codex, magában foglalja az ó szövetségi könyveket egész Jób könyveig bezárólag, de az egykoru kötésből már csak két táblatöredék maradt fenn.

[Mostani Signaturája: Nr. VI.]

IV.

Scriptura Sacra Novi Testamenti.

XV-ik századi góthírasú, csonka papircodex, év nélkül. Az új szövetségi könyveket tartalmazó codex elejéről, egész János evangéliumának IX-ik fejezetéig a levelek ki vannak tépve, a végén pedig

az Apocalypsis könyvének 20-ik fejezetétől kezdve hiányzik a szöveg s a helyett egy naptárral teleirt levelet találunk. Egykoru kötés.

[Mostani Signaturája : Nr. VII.]

V.

Scripta SS. Patrum item Aliorum Ecclesiae Scriptorum.

XV-ik századbéli 8-ad rétű újgóth betűkkel írott papircodex, mely Sz. Ágoston, Cyrillus, Hyeronimus, Anselmus Albertus Magnus és Hugo de s. Victore műveinek némely részeit, továbbá V. Miklós pápa bulláját a jubileumról, Sz. Dénes levelét Timotheushoz : Péter és Pál apostol haláláról, és más czikkeket az Úr testéről és egyéb hasonló tárgyakról tartalmazza. Legelső birtokosának nevét fenntartja a következő egykoru jegyzet:

„Iste liber est Christophori arcuensis de Posonio.“ A boríték tábláján csillagászati jegyzeteket tartalmaz. — Kötése ép.

[Mostani Signaturája: Nr. XXIV.]

VI.

Homiliae SS. Patrum Super Evangeliiis.

Papircodex a XV-ik századból, egész ívretű, a végén csonka év nélkül. A papírlevelek közt itt-ott hártylevelek is jönnek elő. Homiliákat tartalmaz. Újgóth minusculákkal a következő jegyzet áll tábláján: „liber ecclesiae par. b. M. V. in Crempnicia“. Csinos kötés.

[Mostani Signaturája: Nr. XV.]

VII.

Commentarius In Novum Testamentum.

Papircodex a XV-ik századból, folió, év nélkül, ismeretlen szerzőtől. A különböző kéz által újgóth betűkkel irt s nagy iniitálekkel bővelkedő codex tartalmát, újszövetségi szentírásmagyarázatok és homiliák képezik; a szövegben sorok közötti jegyzetek fordulnak elő, az egykoru kötésből azonban csak a táblák töredékei maradtak fenn.

[Mostani Signaturája: Nr. VIII.]

VIII.

Considerationes Super Praecipua Loca Novi
Testamenti.

XV-ik századbeli 8-ad rétü vegyestartalmu papircodex, csinosan festett initialisokkal, év nélkül. A szöveg elmékedésekkel kezdődik: „super praecipua loca novi testamenti“, következük: „Liber Scholasticus“, végződik alkalmi szentbeszédekkel. A boríték külső tábláján egykoru góth minusculákkal következő felírás olvasható: „Iste liber est Stanislai de Olmuc.“ Csinos kötés.

[Mostani Signaturája: Nr. XIX.]

IX.

Nicolai de Lyra Postillae Super Epistolas b. Pauli
Apostoli etc.

XV-ik századi folió, részben csonka papircodex, ékes kezdő betűkkel. Nicolaus de Lyra XIII—XIV-ik században élt ferenczrendi szerzetesnek, kora legkitünőbb tudósának magyarázatai: Pál apostol levelei, az apostolok cselekedetei és az apocalypsis könyve fölött, képezük a codex egy részét, míg másik részében 1464-ik évi felíráttal szent beszédekot tartalmaz. Az egykorú boríték tábláiból csak töredékekot mutat fel.

[Mostani Signaturája: Nr. XX.]

X.

Commentarius In Passionem Domini.

Papircodex a XV-ik századból, mely ismeretlen szerzőtől 8-ad rétben, ujjgóth jelleggel kiállítva az Úr szenvedésének magyarázatát foglalja magában. Kötésé ép.

[Mostani Signaturája: Nr. XXV.]

XI.

Magistri Pauli des. Maria Episcopi Burgensis
in Postillam Magistri Nicolai de Lyra super
Librum Joob Additiones.

XV-ik századbeli folió alaku papircodex, ujjgóth írással és szépen festett Initialisokkal. Tartalmazza Magister Paulus de Sancta Maria

bourgosi püspök adalékait, Nicolaus de Lyra Joob könyve fölötti magyarázataihoz s a szövegben olvasható hiteles jegyzet tanúsága szerint iratási ideje 1471-ik esztendőre esik. Kötése csinos s a borítéktáblákon a következő goth minusculákkal irt egykorú inscriptiókat találjuk: „Hic liber est magistri Laurentii de Krumpach“; továbbá: „Liber ecclesiae b. Mariae V. in crempnicio“. — [Mostani Signaturája: Nr. XXI.]

XII.

Sermones Sacri et Homiliae.

XV-ik századi goth cursiv betűkkel irt s alkalmi szent beszédek tartalmazó folió alakú papircodex, ékesen festett kezdőbetűkkel. A codex 1441-ik esztendőben iratott s reánk nézve kiváló irodalomtörténeti becsesel bír azért, mert másolója egy Benedek nevű, eddig ismeretlen turócszszentmártoni lelkész, ki az akkori tudományos képzettség színvonalán állva egyúttal a codexírás művészetében is jártas volt. Ugyanis a colophon végén olvassuk: „Et sic est finis, per quod sit laus Domino, explicit dictata super evangelia dominicalia sive de tempore, venerabilis magistri Vilhelmi cancellarii Parisiensis per manus Benedicti presbyteri de Thurez de sto Martino ultimo die anni, videl. die Beati Silvestri papae a. D. 1441“. — A boríték tábláján meteorologiai jegyzeteket találunk az 1443 és 1453-ik évi földrengésekről, s az 1445-ik évről azt: „hogy ezen esztendőben az idő meleg, esős és ködös volt“ és egyéb hasonlókat. — Kötése jó. [Mostani Signaturája: Nr. IV.]

XIII.

Sermones Sacri Pentecostales.

Papircodex XV-ik századból, folió, ékes Initialisokkal. Az ujjgoth betűkkel irt codex homlokzatán a következő egykorú felírásokat viseli: „Michaelis Peneckler bac. (baccalaurei?) de Posonio est liber iste“ alább pedig ujabbkori de szintén ujjgoth írással: „Iste liber est ecclesiae B. M. V. in Crempnicia“, ezekből a codex birtokosaira nézve nyerünk tájékozást. Nagyobbára pünkösöd utáni vasárnapokra szóló szent beszédek tartalmaz, két templomavatási beszéd kivételével, melyek Hasselbach Tamástól, az akkortájban igen ünnepelt bécsi tanár és perchtols-

dorfi (vagy petersdorfi) lelkésztől származnak, kinek egyházi beszédei az idétt minálunk is, általános használatban voltak. Ezt jegyzi meg ugyanis a codex colophonja: „De Hasselbach Thomas quem Austria dedit ad ortum hoc conscripsit opus rusticis eloquiis“, — vagyis Hasselbach Tamás, kit Austria szült, írta össze e művet paraszt mondásokban, azaz népies nyelven mint a pozsonyi káptalan hasonló codexében¹⁾ helyreigazítva olvasuk. Ott a „collationes magistri Thomae de Hasselbach“ című codexben ez áll: „hoc opus collationum pro suis festis — — populo mihi credito in bertoendorf utinam tam fructuose, quam laboriose propria in persona, in ecclesia praefata censui declamare.“ — Kötése ép. [Mostani Signaturája: Nr. IX.]

XIV.

Sermones Pentecostales.

XV-ik századbeli kis folió alakú, vegyes tartalmu papircodex, diszes kezdőbetűkkel. A szöveg pünkösöd utáni vasárnapokra szóló szentbeszédekkel kezdődik, melyekre templomavatási és az irgalmaság cselekedeteiről szóló beszédek következnek, ezeket ismét a gyónásról s hasonló tárgyakkal foglalkozó fejtegetések váltják fel. Az egyes fejezetek végén látható évszámokból kitűnik, hogy a codex 1447. 1452, és 1467-ben íratott s másolója, ki részben szerzője is volt, ezt jegyzi meg: „a magistro Thoma de Hasselbach scriptus Viennae“. — Kötése ép.

[Mostani Signaturája: Nr. X.]

XV.

Homilia Super Evangelia.

Papircodex a XV-ik századból, folió, ismeretlen szerzőtől, év nélkül. Két részből áll; evangéliumi homiliákat és erkölestani fejtegetéseket „a restitutoról“ foglal magában. — Boríték táblái el vannak törve.

[Mostani Signaturája: Nr. XIII.]

¹⁾ L. Knauz: A pozsonyi káptalan kéziratjai, a Magyar Sion 1865-iki évfolyamában.

XVI.

Haymonis Diaconi Ecclesiae Romanae Super Epistolas Pauli.

XV-ik századi papircodex, egész ív réttű, a végén csonka, év nélkül. A codex, Haymo IX-ik századbéli tudós benedézsnek, később halberstadti püspöknek magyarázatait Pál apostol leveleiről tartalmazza; terjed egész Pál apostol a zsidókhöz intézett levelének 10-ik fejezetéig. Az egykorú kötés külborítékján üveg táblácska alatt a szerző neve olvasható: „Haymo super epistolas“.

[Mostani Signaturája: Nr. XII.]

XVII.

Speculum Humanae Salvationis etc.

Vegyestartalmu papircodex a XV-ik századból, ujjgóth írással év nélkül. Első helyen „Speculum humanae salvationis“¹⁾ című köteteményt tartalmaz, mely bár ismeretlen szerzőnek műve, mégis kitűnőségénél fogva a XII-ik században általános használatban volt. Következnek ünnepmagyarázatok, s a szentek életéből merített kisebb történetek és legendák, így: Sárlos Boldogasszonyról, Sz. Margit, Dorottya és Jakabról, az Úr Szineváltozásáról, Sz. Ludmilla, Venczel és Borbáláról, Sz. Cyrill és Method életéről, az Úr Lándzájáról, Sz. Zsigmond és Prokópról és a Negyven ezer Vértanuról; végződik „Directoriummal“ mely az egyházi esztendő ünnepeit szabályozza. (Hasonló codexeket L. Ipolyinál a pozsonyi káptalan könyvtára és Knauznál.) A codex a colophon jegyzete szerint iratott: „per manus Nicolai de Vratizlavia“, s a boríték tábláján lévő góth egykorú inscriptioból: „Iste liber est Stanislai de Olomuc“ — egykori birtokosát tudjuk meg. Kötése ép.

[Mostani Signaturája: Nr. V.]

XVIII.

Physiologus seu Historia Mystica Animalium etc.

XV-ik századbéli negyedréttű, csonka papircodex, természet-tudományi és theologiai tartalommal. Elejéről több levél hiányzik s

¹⁾ Lásd: Grässe Literärgeschichte IV. 272.

a meglevők is szakadozottak és elnyűttek; a természettudományi rész a „Physiologus“ című czikkkel kezdődik, mely az állatok természetét tárgyalván, a párduczról „De Panthero“ s egyéb állatokról értekezik, végződik a colophon ezen szavaival: „Explicit Physiologus“. A theologiai részt, a bűnökről szóló fejtegetés „Tractatus de peccatis“ nyitja meg, iratási ideje a kitett évszám szerint 1423-ik esztendőre esik s a másoló magáról így szól: „Qui te scribebat Nicolaus¹⁾ nomen habebat“; következik más fejtegetés ezen czim alatt: „glossa de passione“, ezután több levél ki van szakítva, a legközelebbi levél szövege pedig ezen szavakkal veszi kezdetét: „Reverendi patres et domini cogitanti“ etc., ezt ismét új fejtegetés váltja fel: „Tractatus de requisitis ad missae sacrificium“ etc., végre a fejtegetések sorrendjét a „Historia Odonis“²⁾ című várja be, melylyel a codex végződik. Kötése ép.

[Mostani Signaturája: Nr. III.]

XIX.

Explicatio Missae Sacrificii etc.

Papircodex a XV-ik századból, melynek kiváló díszét kitűnő kivitellű Initialisok képezik, egész ívrétű, év nélkül. A codex előszavában, az ismeretlen szerző a következőkben adja a munka megírásának indokát: „pro felici incremento novellae plantationis illustrium principum ac Dominorum Marchionum Mynsensem, videlicet almae nostrae universitatis lubicensis“. A szöveg a papi hivatal méltóságáról (de dignitate officii sacerdotalis) szóló fejtegetés előrebocsátása után, az áldozatok általános fejtegetésével és a mise szertartásainak magyarázatával kezdődik, ezt követik a következő tractatusok: „Tractatus de sacramentis generatim, de baptismo, de coniugio, de simonia de spoliis furum atque rapina, de sortilegiis et delictis carnis“ és más hasonló, melyek a codex tartalmát kimerítik. A levelek szélei elnyűttek, a kötés borítékául pedig, egy Zsigmond királytól a körmőcezi pénzverdéhez kibocsátott oklevél töredék s egy másik német oklevél szolgál.

[Mostani Signaturája Nr. III.]

¹⁾ Ez úgy látszik azonos azon Miklóssal, ki az előbbi codexben fordul elő.

²⁾ Lásd a „Physiologus“ és „Historia Odonis“ című codexeket Knauznál: a pozsonyi káptalan kéziratai.

XX.

Tractatus de Horis Canonicis etc.

XV-ik századi vegyes tartalmu 8-ad rétű papircodex, ujjóth jellegű irással. Tartalmazza a következő hittani tárgyú fejtegetéseket: „Tractatus de horis canonicis, Explanatio cant. hymni Salve Regina; Glossae iuris canonici; és Quaestiones I—IV. libri sententiarum: „compendiose editae per s. Thomam de Aquino¹⁾ doctorem egregium“. — — Iratott az egykoru jegyzet szerint 1469-ben. A kötés táblája ezen inscriptiot viseli: „Liber D. Augustini legatus ad Ecclesiam b. V. in Crempniczia“. — Bőrkötés.

[Mostani Signaturája: Nr. XXII.]

XXI.

De Oratione Generatim et de Oratione Dominica.²⁾

XV-ik századbéli egész rétű, ismeretlen szerzőtől származó papircodex, mely első-részben az imádságról általában s az Úr imádságáról különösen értekezik, második részében pedig különféle szent elmélkedéseket „seu horologium sapientiae“ tartalmaz. Iratott 1469-ben. Kötése jó.

[Mostani Signaturája: Nr. XXII.]

XXII.

Jus Canonicum etc.

Kitűnő egész ívretű papircodex XV-ik századból, góth irással és szép Initialisokkal. Az első rész a canonjogot tartalmazza. A bevezetés elejéről több levél szakadozott, a tárgy meritoriuma I—IV. könyvre oszlik s a házassági joggal végződik; következik: Tractatus de jurisdictione ecclesiastica et de processu judiciali ecclesiastico in duobus libris“; ezt követi: „Constitutiones Synodi Strigoniensis 1450. sub archiepiscopo Dionysio de Szécs habitae“. E constitutiókat legelőször Bornemisza Pál nyitrai püs-

¹⁾ A Petrus Lombardus, Pisanus Aquinoi Tamás és a Sententiarum-féle codexekről, L. Ipolyi a pozsonyi káptalan XV. század könyvtára. A magy. muz. VI. 164 és követk.

²⁾ Lásd ezen codexet Ipolyinál az idézett helyen 167.

pök adta ki 1560-ban, utána Péterffy (Concilia Hung.) ezután Battyány (Leges eccles.), legujabban pedig nagy gonddal és kritikai apparatussal, a bécsi császári könyvtár egy másik codexéből közrebocsátotta Danko J. ezen cím alatt: „Constitutiones synod.“ etc., mindnyájok előtt azonban a jelen Codex, mely a szövegben sokféle variánsokat és appendixeket mutat fel, ismeretlen volt.

Ezután következnek Márton pápa bullái Zsigmond királyhoz a hussiták és vikleffiták ellen, eum instrumentis notarialibus s. azok neveinek aláírásával, kik a kihirdetésnél mint tanúk jelen voltak. Itt találjuk: Péter corbaviai püspököt, János óbudai prépostot, Chapi Lászlót Zsigmond király alkancellárját, nemkülönbén Maróth János bánt s Magyarország több zászlósúrát, (honnan következethetjük, hogy a codex másolója bizonyára magyar pap volt.) Ezek után még a következők jönnek elő: „Epistola Samuelis missa ad rabbi Isaac, translata de arabica in latinum per Alphonsum Bonihominis hispanum, ord. praedicat. et dedicata Patri Hugoni magistro Ordinis fratrum predicatorum“, továbbá: „Arbor consanguinitatis Johannis Hispani“. ¹⁾ és „Tractatus de ecclesiastico interdieto“, mely a codex sorrendjében az utolsó. A colophon következőkép végződik: „A meñ Kesler et cetera thoepher“. — A kötés táblái, melyek egykor vörös szafián bórrel borítva és részcsattokkal ékesítve voltak, most csak töredékeket mutatnak fel.

[Mostani Signaturája: Nr. XVI.]

XXIII.

Tractatus de Deo etc.

XV-ik századi folió, csonka papircodex, ismeretlen szerzőtől, év nélkül. A kézirat nedvességtől igen sokat szenvedett s több helyen alig olvasható. Tartalmaz hittani fejtegetéseket a következő sorrendben: „Tractatus de Deo“ VII fejezetben tárgyalva, a 7-ik csonka“; „Tractatus de Angelis“; „De B. Maria V.“; „De Christo“; „De Ecclesia“; „Explicatio Symboli Apostolici“; „Sermones de Octo Beatud.“; „Tractatus de operibus misericordiae“; „Tractatus de virtute Christiania“; és „Tractatus de septem donis Spiritus Sancti“. Boríték táblái töröttek.

[Mostani Signaturája: Nr. XI.]

¹⁾ Lásd a pozsonyi káptalan kézirateit Knauznál.

XXIV.

Liber Sententiarum etc.

Papircodex a XV-ik századból, egész ív rétű, elején és végén csonka, hittani vegyes tartalommal. A góth betűkkel irt kézirat a következő műveket foglalja magában: „Liber sententiarum“, „De mysterio ss. Trinitatis“; és „Tractatus nonnulli scholasticae theologiae moralis“. — A levelek nagyon szakadozottak és elnyűttek s a régi kötésből csak táblatöredékek maradtak meg.

[Mostani Signaturája: Nr. XIV.]

XXV.

Tractatus de Vita Spirituali J. Gerson Cancell.
Paris etc.

XV-ik századi 8-ad rétű papircodex, ékes Initialisokkal, év nélkül. A codex első része, a híres Gersont, másképen Charlier János párisi cancellárt (* 1363 † 1429) kit tudományossága miatt „doctor christianissimusnak“ neveztek, ismeri szellemi szerzőjéül; míg a másik rész, ismeretlen szerzőnek asketikus fejtegetéseit tartalmazza. Kötése jó.

[Mostani Signaturája: Nr. XVIII.]

XXVI.

Tractatus de Poenitentia.

Papircodex a XV-ik századból, 12-ed rétű, a végén csonka. Tárgya: a gyónás és az oltári szentség fejtegetése. Elnyűtt és molyette leveleken kezdődik az első fejtegetés szövege ezen szavakkal: „Circa pietatis notitiae“ etc. s a végén az 1440-iki iratási évet találjuk.

Ezt követik más tárgyú czikkek, így „de confessione“ s egyéb hasonlók. Itt különösen ki kell emelnünk a codex utolsó részének tractatusát, mely a következő felette érdekes bevezetéssel kezdődik: „Honorabilis domine Johannes qui curam geris animarum in civitate Trenchiniensi Nitriensis dioecesis. Diligenter et ex effectu postulasti tibi revellari hos, quibus divinissimi sacramenti eucaristici propter aliqua facinora, quae committentes de-

super et de eisdem confiteri nec poenitere proponunt, foret merito deneganda — — — Tue postulacioni occurrendo prout dignum est, dico primo quod sumtio illius divini sacramenti interdicta est omnibus haereticis“ etc. — — ezután pedig több fejezetben keresztül haladva folytatja: „quod deneganda sit omnibus qui emunt blada (frumenta) pro cariori tempore, falsariis bullarum, raptoribus, praedonibus“ etc. Megtudjuk ebből, hogy a codex János trencsényi plébános felhívására készült s az ismeretlen szerző, ki alatt valamely hazai theologus szabad sejténünk, elősorolja benne azon eseteket, melyekben kell a gyónóktól az oltári szentség kiszolgáltatását megtagadni. Sajnos, hogy az érdekes codex a végén csonka, legtöbb levele szaggatott s egykori kötésétől egészen megvan fosztva.

[Mostani Signaturája : Nr. XXVI.]